

Araştırma Makalesi

Türkiye’de ortaokul 7. sınıf öğrencilerinin müzik dersi öz-yeterlik algılarının değerlendirilmesi¹

Uğur Dalkılıç^{2*} ve Türker Erol³

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Müzik Eğitimi Ana Bilim Dalı, Sivas, Türkiye.

Makale Bilgisi

Geliş: 21 Kasım 2025

Kabul: 21 Şubat 2026

Online Yayın: 30 Mart 2026

Anahtar Kelimeler

Müzik eğitimi

Müzik öz-yeterliği

Ortaokul öğrencisi

Türk müzik eğitimi

Öz

Müzik eğitimi, öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve sosyal gelişimlerini destekleyen temel bir öğrenme alanı olup, öz-yeterlik algılarının oluşumunda kritik bir rol oynamaktadır. Bu araştırmanın temel amacı, ortaokul 7. sınıf öğrencilerinin müzik dersine yönelik öz-yeterlik düzeylerini belirlemek ve bu düzeyleri çeşitli demografik ve çevresel değişkenler açısından incelemektir. Araştırma, ilişkisel tarama modeli kullanılarak gerçekleştirilmiş ve veri toplama süreci 2024-2025 eğitim-öğretim yılı içerisinde yürütülmüştür. Çalışmanın evren ve örneklemini Sivas merkezde bulunan devlet ortaokulları ve burada öğrenim gören toplam 560 öğrenci oluşturmaktadır. Veriler, Afacan’ın (2010) geliştirdiği Müzik Dersi Öz-Yeterlik Ölçeği aracılığıyla toplanmış; analizlerde bağımsız örneklem t-testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve Pearson korelasyon teknikleri kullanılmıştır. Araştırma bulgularına göre öğrencilerin müzik dersine yönelik öz-yeterlik algıları genel olarak orta-yüksek düzeydedir. Özellikle çalgı çalma, şarkı söyleme, müziksel yaratıcılık ve ezgi belleğine güven gibi uygulama temelli boyutlarda öğrencilerin kendilerine olan güven düzeyleri yüksektir. Cinsiyet, ailede müzikle ilgilenen birey varlığı, müzik etkinliklerine katılım, öğretmen türü, çalgı türü ve aile desteği gibi değişkenler öz-yeterlik algısını anlamlı biçimde etkilerken; ebeveyn mesleği, gelir düzeyi ve okul öncesi eğitim gibi dolaylı çevresel değişkenlerin etkisi sınırlı kalmıştır. Bulgular, Bandura’nın öz-yeterlik kuramı çerçevesinde değerlendirilmiş; doğrudan yaşantılar, sosyal modeller, sözel ikna ve duyuşsal durumların öğrencilerin müziksel öz-yeterlik algılarını şekillendirdiği görülmüştür. Bu bağlamda, öğrencilerin müziksel gelişimlerini desteklemek adına uygulama temelli öğrenme süreçlerinin teşvik edilmesi ve aile ile okul çevresinden gelen desteklerin artırılması önerilmektedir. Sonuç olarak, müzik eğitiminde öz-yeterlik gelişimi için hem pedagojik hem de sosyal faktörlerin birlikte ele alınması gerektiği ortaya konmuştur.

2822-3195 / © 2026 TM

Genç Bilge Yayıncılık tarafından
yayınlanmakta olup, açık erişim,
CC BY-NC-ND lisansına sahiptir.

Makaleye atıf için

Dalkılıç, U., ve Türker, E. (2026). Türkiye’de ortaokul 7. sınıf öğrencilerinin müzik dersi öz-yeterlik algılarının değerlendirilmesi. *Türk Müziği*, 6(1), 23-36. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.19005118>

Giriş

Türkiye’de öz-yeterlik temelli müzik araştırmaları incelendiğinde çalışmaların farklı eğitim türlerine odaklandığı görülmektedir. Afacan (2010) genel müzik eğitimi bağlamında ortaokul 6. ve 7. sınıf öğrencileriyle yürüttüğü çalışmada öz-yeterlik düzeylerinin yüksek olduğunu ve cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık bulunduğunu raporlamıştır. Buna karşılık Şeker (2017), mesleki müzik eğitimi sürecinde bulunan müzik öğretmeni adaylarının akademik öz-yeterlik düzeylerini incelemiş ve düzeyin orta seviyede olduğunu, cinsiyet ve sınıf değişkenlerine göre

¹ Bu çalışma birinci yazarın lisansüstü tez çalışmasından türetilmiştir.

² Sorumlu yazar, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Müzik Eğitimi Ana Bilim Dalı, Sivas, Türkiye. messengertt@hotmail.com ORCID: 0000-0000-0795-1341

³ Doç. Dr. Müzik Eğitimi Ana Bilim Dalı, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Sivas, Türkiye. trkerol76@gmail.com ORCID: 0000-0001-9746-8934

anlamli farklılık oluşmadığını belirtmiştir. Bu durum, zorunlu genel eğitim sürecindeki öğrencilerle mesleki eğitim sürecindeki adayların öz-yeterlik profillerinin farklılaşabileceğini düşündürmektedir. Yorulmaz Birdal (2021) ise mesleki müzik eğitimi bağlamında çalgı performansına odaklanmış; öz-yeterlik algısındaki artışın performans kaygısını anlamli biçimde azalttığını ortaya koymuştur. Bu bulgu, öz-yeterliğin yalnızca başarı inancı değil, aynı zamanda duygusal düzenleme mekanizması olarak da işlev gördüğünü göstermektedir.

Çalışmalar birlikte değerlendirildiğinde üç temel farklılık dikkat çekmektedir: (1) örneklem düzeyi (genel eğitim öğrencileri vs. mesleki müzik öğrencileri), (2) ölçülen öz-yeterlik türü (genel ders öz-yeterliği vs. akademik/performans öz-yeterliği) ve (3) değişken seti (demografik karşılaştırmalar vs. psikolojik ilişkisel modeller). Ancak literatürde genel müzik eğitimi düzeyinde, geniş örnekleme yürütülen ve hem aile hem de çevresel değişkenleri birlikte ele alan çalışmaların sınırlı olduğu görülmektedir. Bu durum, ortaokul düzeyinde müzik dersine yönelik öz-yeterlik algılarının çok boyutlu olarak incelenmesini gerekli kılmaktadır.

Kuramsal Çerçeve

Sosyal öğrenme kuramı (Sosyal bilişsel kuram), Albert Bandura tarafından geliştirilmiştir. Bu kuram, “Öğrenmenin kişisel, davranışsal, çevresel tüm dinamiklerin karşılıklı etkileşimi sonucu, sosyal bağlamda gerçekleştiğini ifade etmektedir” (Tatlıoğlu, 2021, s. 21). Bu kurama göre birey yalnızca kendi yaşantılarından değil, çevresindeki olaylardan da anlam çıkararak öğrenebilir. Bu öğrenme süreci dolaylı yollarla gerçekleşebilir ve kalıcı nitelik taşıyabilir. Bandura’ya (1977) göre öğrenme, gözlem ve taklit yoluyla gerçekleşmektedir; ancak bu iki kavram birbirinden bağımsızdır. Birey, gözlemlediği bir davranışı öğrenebilir, ancak bu davranışı taklit etmek zorunda değildir. Bandura’ya (1977) göre birey, öğrenme sürecinde sosyal modelleri (örneğin akranları veya öğretmeni) gözlemlerken; dolaylı pekiştirme, dolaylı ceza, güdülenme, duygusal tepkiler ve modelin özellikleri gibi mekanizmalar aracılığıyla davranışlarını biçimlendirir. Müzik eğitiminde öğrencinin öğretmenini veya akranlarını model alarak gözlem temelli öğrenme sürecine katılması, bireyin öz-yeterlik algısının gelişimine anlamli katkı sağlamaktadır (Bandura, 1977). Bandura’nın sosyal bilişsel kuramı, bireyin öğrenme sürecini sadece gözlem ve taklit yoluyla değil, aynı zamanda bilişsel ve öz-düzenleyici süreçlerle açıklamaktadır. Bu kuram altı temel ilkeye dayanır: *karşılıklı belirleyicilik, sembolleştirme kapasitesi, öngörü kapasitesi, dolaylı öğrenme kapasitesi, kendini düzenleme kapasitesi ve kendini yargılama kapasitesi* (Bandura, 1997). Bu ilkeler, bireyin çevresiyle etkileşimini, zihinsel temsiller oluşturma becerisini, geleceğe yönelik plan yapma yetisini ve kendi davranışlarını kontrol etme gücünü kapsar. Müzik eğitimi bağlamında bu ilkeler, öğrencilerin hem bireysel performanslarını hem de öz-yeterlik algılarını şekillendiren temel psikolojik süreçleri açıklamak açısından önemlidir. Özellikle grup çalışmaları, sahne deneyimleri ve akran gözlemleri gibi uygulamalı öğrenme ortamlarında bu ilkelerin etkisi daha belirgin hale gelmektedir.

Öz-yeterlik, bireyin sahip olduğu beceri ve yeteneklerini kullanarak başarıyı elde edeceğine dair inancıdır (Bandura, 1997). Bireylerin davranışlarını, motivasyon düzeylerini, öğrenme sürecine katılımlarını ve karşılaştıkları güçlükler karşısında gösterdikleri sebatı, öz-yeterlik algılarının doğrudan etkilediğini belirtmektedir (Bandura, 1997). Bireylerin sahip oldukları yetenek ve becerileri etkili biçimde performansa dönüştürebilmeleri ile öz-yeterlik inançları arasında bir paralellik bulunmaktadır. Bu bağlamda, yüksek öz-yeterlik inancı bireyin başarıya ulaşma olasılığını artırsa da, bu inancın tek başına yeterli olmadığı; bireyin ilgili becerilere gerçekten sahip olması ve bu becerileri kullanabilme kapasitesinin de başarı için belirleyici olduğu vurgulanmaktadır (Schunk, 1995). Kurbanoğlu’nun (2004) değerlendirmesine göre öz-yeterlik, bireyin bir görevi başarıyla yerine getirebilmek için gerekli becerilere sahip olduğuna dair içsel inancıdır. Bu inanç, bireyin davranışlarını yönlendiren temel psikolojik etkenlerden biri olarak kabul edilmekte; motivasyon düzeyini, sorumluluk karşısında davranışını ve performansını doğrudan etkilemektedir. Öz-yeterlik düzeyi yüksek bireyler, karşılaştıkları zorluklara karşı sabırlı, daha dirençli ve kararlı bir tutum sergilerken; düşük öz-yeterlik algısına sahip olanlar, stres düzeyinde artış, umutsuz ve görevden kaçınma eğilimi gösterebilir.

Bandura’nın (1997) kuramına göre bu inanç; bireyin bir başarıyı daha önce deneyimlemesi, başkalarının başarılarını gözleme, sosyal ortamdan gelen *sözel ikna ve fizyolojik-duygusal durumlar* gibi dört temel kaynaktan beslenmektedir. Bu bileşenlerin bireyin öğrenme sürecine katılımını, hedef belirleme davranışlarını ve zorluklarla başa çıkma stratejilerini doğrudan etkilediğini vurgulamaktadır (Senemoğlu, 2018, s. 234). Bandura’nın (1977, s. 122) öz-

yeterlik kuramında tanımladığı dört temel bilgi kaynağı, müzik eğitimi bağlamında da belirgin biçimde gözlemlenmektedir. Öğrencilerin bir müzik parçasını başarıyla icra etmeleri, sahne deneyimlerinden olumlu geri bildirim almaları öz-yeterlik inançlarını güçlendirmektedir. Aynı şekilde, arkadaşlarının performanslarını gözlemlemek, kendi başarı potansiyellerine dair olumlu bir algı geliştirmelerine katkı sağlar. Öğretmenlerin yapıcı, olumlu ve destekleyici geribildirimleri, öğrencilerin kendilerine olan güvenini artırırken, sahne öncesi yaşanan kaygı, stress gibi fizyolojik-duygusal durumlar öz-yeterlik algısını doğrudan etkileyebilmektedir (Senemoğlu, 2018, s. 234).

Araştırmanın Önemi

Genel müzik eğitimi alan ortaokul öğrencilerinin müzik dersine yönelik öz-yeterlik algılarının, farklı demografik özelliklere göre anlamlı farklılıklar gösterip göstermediği ve bu durumun Bandura'nın (1977) öz-yeterlik kuramında tanımlanan dört temel bilgi kaynağıyla nasıl ilişkilendiği araştırılmaktadır. Bu bağlamda, genel müzik eğitimine yönelik çalışmaların yok denecek kadar az olması araştırmayı önemli kılmaktadır. Elde edilecek sonuçların eğitmenlere, öğrencilere ve literatüre katkı sağlaması beklenmektedir.

Bu çalışma, derginin biçimsel yazım kurallarına uygun olarak hazırlanmıştır. Metin EB Garamond yazı tipiyle, 11 punto ve 1.15 satır aralığı kullanılarak düzenlenmiştir. Başlıklar ikinci düzeyde "Kuramsal Çerçeve", "Literatür Taraması", "Araştırmanın Önemi" ve "Araştırmanın Amacı/Problemi" şeklinde verilmiş; üçüncü, dördüncü ve beşinci düzey başlıklarda yalnızca ilk harf büyük olacak biçimde yazım kurallarına uyulmuştur. Kaynakça APA 7 standartlarına göre alfabetik sırayla düzenlenmiş, tablo ve şekiller numaralandırılarak açıklamaları eklenmiştir. Dil ve üslup akademik ölçütlere uygun, açık ve tutarlı biçimde kullanılmıştır.

Araştırmanın Amacı ve Problemi

Bu araştırmanın amacı, genel müzik eğitimi alan ortaokul 7. sınıf öğrencilerinin müzik dersine yönelik öz-yeterlik algılarını incelemektir. Bu kapsamda, öğrencilerin öz-yeterlik algılarının cinsiyet, müzikle ilgilenme süresi, çalgı çalma durumu, ailede müzikle ilgilenen birey bulunması ve müzik etkinliklerine katılım gibi demografik değişkenler doğrultusunda anlamlı farklılık gösterip göstermediği analiz edilmiştir. Ayrıca öz-yeterlik algılarının, Bandura'nın (1977) öz-yeterlik kuramında tanımlanan *başarı deneyimi*, *dolaylı yaşantı*, *sözel ikna* ve *fizyolojik-duygusal durum* gibi bilgi kaynaklarıyla nasıl ilişkilendiği açıklanarak, elde edilen bulguların müzik eğitimi uygulamalarına, akademik literatüre, müzisyenlerin pedagojik yaklaşımlarına ve öğrenci gelişimine katkı sunması hedeflenmektedir. Bu çalışmada ortaokul öğrencilerinin müzik dersi öz-yeterlik algılarının, demografik değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediği temel problem olarak ele alınmıştır.

- Genel müzik eğitimi alan ortaokul 7. sınıf öğrencilerinin müzik dersine yönelik öz-yeterlik algıları nasıldır?
- Öğrencilerin öz-yeterlik algıları, cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
- Öğrencilerin öz-yeterlik algıları, müzikle ilgilenme süresi ve okul içi/dışı müzik etkinliklerine katılım durumuna göre farklılık göstermekte midir?
- Öğrencilerin öz-yeterlik algıları, ailelerinde müzikle ilgilenen birey olup olmama durumuna göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
- Öğrencilerin öz-yeterlik algıları, blok flüt veya melodika dışında bir çalgı çalıp çalmama durumuna göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
- Öğrencilerin öz-yeterlik algıları, ilkökul 4. ve 5. Sınıfta müzik dersine giren öğretmen türüne göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
- Öğrencilerin öz-yeterlik algıları, Bandura'nın (1977) öz-yeterlik kuramında tanımlanan *başarı deneyimi*, *dolaylı yaşantı*, *sözel ikna* ve *fizyolojik-duygusal durum* bileşenleriyle nasıl ilişkilendirilmektedir?

Yöntem

Araştırma Modeli

Bu araştırma, ortaokul 7. sınıf öğrencilerinin müzik dersine yönelik öz-yeterlik algılarını belirlemek ve bu algıların çeşitli demografik değişkenler doğrultusunda farklılık gösterip göstermediğini incelemek amacıyla yürütülmüştür. Araştırmada nicel araştırma yaklaşımlarından ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. İlişkisel tarama modeli,

araştırmada mevcut koşullar altında bulunan değişkenler arasındaki bağlantıların ve etkileşimlerin düzeyini ortaya koymayı amaçlayan bir desen olarak kullanılmaktadır (Karahasanoglu & Yavuz, 2015).

Katılımcılar

Araştırmanın evrenini, Sivas İl merkezinde Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı faaliyet gösteren, devlet ortaokulunda okuyan tüm 7. Sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini 2024-2025 eğitim-öğretim yılında İl MEM tarafından basit rastgele örnekleme yöntemiyle belirlenmiş 15 devlet ortaokulunun 7. Sınıflarında öğrenim gören toplam 560 öğrenci oluşturmaktadır. Veri toplama sürecinde gönüllülük esasına dayalı katılım sağlanmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin yaş, cinsiyet gibi demografik özelliklerine ilişkin bilgiler, veri analiz bölümünde tablolar halinde ayrıntılı biçimde sunulmuştur.

Bu araştırmada veri toplama aracı olarak, Afacan'ın (2010) geliştirdiği ve toplam 32 maddeden oluşan *Müzik Dersi Öz-Yeterlik Ölçeği* kullanılmıştır (Bkz. Ek 2). Ölçek, öğrencilerin müzik dersine yönelik öz-yeterlik algılarını ölçmek amacıyla yapılandırılmış olup, 5'li Likert tipi derecelendirme sistemi ile çalışmaktadır. Katılımcılar her bir maddeyi "Kesinlikle Katılmıyorum" (1) ile "Kesinlikle Katılıyorum" (5) arasında derecelendirmiştir.

Demografik bilgi formu; Araştırmada, katılımcıların temel demografik özelliklerini belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen Demografik bilgi formu kullanılmıştır (Bkz. Ek 1). Bu formda öğrencilerin demografik özelliklerine ve müzikle ilgili deneyimlerine ilişkin çeşitli değişkenler yer almaktadır. Bunlar arasında; cinsiyet, yaş, okul adı, müzik dersine yönelik ilgi düzeyi, ailede müzikle ilgilenen birey varlığı, müzik etkinliklerine katılım durumu, çalgı çalma durumu (blok flüt/melodika dışındaki enstrümanlar), ailelerin müzikle ilgilenmeye yönelik desteği, anne-baba eğitim ve meslek durumu, aile ortalama gelir düzeyi, okul öncesi eğitim alma durumu ve ilkokulda müzik dersine giren öğretmen türü gibi değişkenlere ilişkin bilgiler yer almaktadır. Demografik Bilgi Formu, öz-yeterlik ölçeği ile birlikte uygulanmış; öğrencilerin kişisel verileri gizlilik ilkeleri doğrultusunda toplanmıştır. Bu değişkenler, veri analiz sürecinde öz-yeterlik algısı ile ilişkili olabilecek faktörler olarak değerlendirilmiştir.

Verilerin Analizi

Veri analizi sürecine geçilmeden önce, elde edilen veriler, eksik değerler, aykırı gözlemler ve kodlama hataları açısından incelenmiş; gerekli düzeltmeler yapıldıktan sonra analiz işlemleri başlatılmıştır. Araştırmada kullanılan veriler, Databeeg 1.0, SPSS 23.0 ve AMOS 23.0 (Analysis of Moment Structures) programları aracılığıyla analiz edilmiştir. Ölçeklerin güvenilirliğini test etmek amacıyla iç tutarlılık analizleri gerçekleştirilmiş ve Cronbach Alpha katsayısı hesaplanmıştır. Yapı geçerliliğini değerlendirmek amacıyla SPSS 23.0 programı ile Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) ve AMOS 23.0 programı ile Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) uygulanmıştır. AFA ile ölçeğin faktör yapısı incelenmiş; düşük faktör yüküne sahip ve kuramsal boyutlarla uyumsuz maddeler çıkarılmıştır. DFA ile elde edilen faktör yapısının doğruluğu test edilmiş ve modelin uyum indeksleri değerlendirilmiştir. Kullanılan verilerin normal dağılıma uygunluğu hem görsel hem istatistiksel yöntemlerle değerlendirilmiştir. Görsel analizde Q-Q Plot grafikleri kullanılmıştır (Chan, 2003, s. 280-285). Ayrıca, çarpıklık ve basıklık değerlerinin ± 3 aralığında olması normal dağılımın kabulü için temel ölçüt olarak değerlendirilmiştir (Shao, 2002). Öz-yeterlik algısı ile demografik değişkenler arasındaki ilişkileri incelemek amacıyla bağımsız örneklem t-testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve Pearson korelasyon analizi kullanılmıştır. ANOVA sonucunda anlamlı fark bulunan değişkenler için Bonferroni post hoc testi ile ikili karşılaştırmalar yapılmıştır. Tüm analizlerde anlamlılık düzeyi $p < ,05$ olarak kabul edilmiştir.

Elde edilen analiz sonuçları, Bandura'nın (1997) öz-yeterlik kuramında tanımlanan dört temel bilgi kaynağı olan *başarı deneyimi*, *dolaylı yaşantı*, *sözel ikna* ve *fizyolojik-duygusal durum* bileşenleri çerçevesinde yorumlanmıştır. Bu kapsamda, başarı deneyimi öğrencilerin müziksel etkinlikleri başarıyla tamamlama durumlarıyla; *dolaylı yaşantı* ise akran gözlemleri ve ailede müzikle ilgilenen bireylerin varlığıyla ilişkilendirilmiştir. *Sözel ikna*, öğretmenlerden alınan yapıcı geri bildirimler aracılığıyla değerlendirilmiştir; *fizyolojik-duygusal durum* ise performans öncesi yaşanan kaygı ve stress düzeylerini yansıtan ifadelerle temsil edilmiştir.

Aşağıda Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) ve Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) bulgularına ilişkin factor yükleri, güvenilirlik katsayıları ve uyum iyiliği değerleri Tablo 1 ve Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 1. Öz-yeterlilik ölçeğinin açıklayıcı faktör analizi sonuçları

İfadeler	Faktörler					Toplam Madde Korelasyon
	F1	F2	F3	F4	F5	
ÖY30	0,733					0,640
ÖY31	0,723					0,632
ÖY13	0,720					0,636
ÖY19	0,601					0,534
ÖY32	0,573					0,484
ÖY10		0,747				0,525
ÖY2		0,706				0,534
ÖY8		0,649				0,590
ÖY18		0,556				0,515
ÖY5		0,527				0,503
ÖY9		0,522				0,497
ÖY11		0,443				0,448
ÖY22			0,671			0,406
ÖY27			0,640			0,546
ÖY6			0,597			0,415
ÖY28			0,546			0,458
ÖY4			0,526			0,468
ÖY16				0,751		0,638
ÖY12				0,710		0,583
ÖY3				0,630		0,480
ÖY21				0,619		0,416
ÖY7				0,603		0,397
ÖY25					0,755	0,502
ÖY17					0,701	0,491
ÖY15					0,465	0,455
ÖY23					0,450	0,382
ÖY29					0,406	0,380
Cronbach's Alpha	0,797	0,789	0,699	0,739	0,688	0,892
Açıklanan Varyans (%)	11,738	11,375	9,584	9,346	8,117	50,159

KMO =0,908; $\chi^2(351) =4425,858$; Bartlett Küresellik Testi (p) = 0.001

Not: Faktör yükü eşik değeri 0,40 olarak alınmıştır. Tablo 1'de yalnızca anlamlı faktör yükleri gösterilmiştir. F1: Müzik Dersinde Kendine Güven Duyma F2: Müzikte Çalgı Çalma Becerisi ve Müziksel Yaratıcılık F3: Müzikte Şarkı Söyeme Beceri ve Ezgi Belleğine Güven Duyma F4: Müzikte Bilgi ve Uygulamadaki Yetersizlik F5: Müzikte Bilgi ve Uygulama Yetisi **TMK:** Toplam Madde Korelasyon

AFA sonuçları ölçeğin faktör yapısının geçerli olduğunu göstermektedir. Bu bulguların doğrulanması amacıyla yapılan DFA'ya ilişkin uyum indeksleri Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2. Öz-yeterlilik ölçeğinin yapısal modeline ilişkin uyum iyiliği değerleri

	Yapısal Modeli Değerleri	Tavsiye Edilen Değerler
CMIN/DF	2,047	≤5
RMSEA	0,043	≤0,10
GFI	0,921	≥0,80
AGFI	0,905	≥0,80
CFI	0,921	≥0,80
TLI	0,912	≥0,80
IFI	0,922	≥0,80
RFI	0,841	≥0,80
NFI	0,858	≥0,80
SRMR	0,047	≤0,10

Veri Toplama Süreci

Araştırmanın veri toplama süreci, 2024-2025 eğitim-öğretim yılı içerisinde gerçekleştirilmiştir. Sivas İl Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından basit rastgele örnekleme yöntemiyle belirlenen 15 devlet ortaokulunun 7. sınıflarında öğrenim gören öğrencilere, araştırma kapsamında hazırlanan veri toplama araçları sınıf ortamında uygulanmıştır.

Uygulama öncesinde, İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden gerekli resmi izinler alınmış; okul yönetimleri ve öğretmenlerle iş birliği sağlanarak uygulama süreci planlanmıştır. Öğrencilere araştırmanın amacı, gizlilik ilkeleri ve gönüllülük esasları hakkında bilgilendirme yapılmış; katılım tamamen gönüllülük esasına dayalı olarak gerçekleştirilmiştir. Veri toplama süreci, sınıf öğretmenlerinin gözetiminde ve araştırmacının yönlendirmesiyle yaklaşık bir ders saati içerisinde tamamlanmıştır.

Katılımcıların kişisel verileri, etik ilkelere uygun biçimde toplanmış ve yalnızca bilimsel amaçlarla kullanılmıştır. Araştırma sürecinde öğrencilerin kimlik bilgileri gizli tutulmuş; veri analizinde anonimleştirilmiş veriler kullanılmıştır. Etik ilkelere uygunluk kapsamında, veri toplama sürecine ilişkin ayrıntılı açıklamalar makalenin etik beyan bölümünde sunulmuştur.

Bulgular

Genel Öz-Yeterlik Düzeyi

Araştırmaya katılan öğrencilerin müzik dersine yönelik öz-yeterlik algıları genel olarak orta-yüksek düzeydedir. En yüksek puanlar *müzik dersinde kendine güven duyma* boyutunda gözlenmesine rağmen düzey olarak ortadır. *Çalgı çalma becerisi ve müziksel yaratıcılık* ile *bilgi ve uygulama yetisi* ise diğer boyutlara oranla daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Diğer alt boyutlara ilişkin grup karşılaştırmalarında anlamlı bir fark saptanmamış; istatistiksel analiz sonuçları $p > ,05$ düzeyindedir.

Tablo 3. Müzik dersi öz-yeterlik alt boyutlarına ait ortalama puanlar

Öz-Yeterlik Alt Boyutları	Ortalama (X)	Standart Sapma (SS)	Düzyer Yorumu
Müzik dersinde kendine güven duyma	19,63	4,44	Orta düzey
Çalgı çalma becerisi ve müziksel yaratıcılık	16,61	5,20	Orta-yüksek düzey
Şarkı söyleme becerisi ve ezgi belleğine güven duyma	16,37	4,17	Orta düzey
Bilgi ve uygulamadaki yetersizlik	12,37	3,45	Orta düzey (tersmadde)
Bilgi ve uygulama yetisi	14,54	3,25	Yüksek
Toplam Öz-Yeterlik Puanı	89,88	17,12	Orta-yüksek düzey

Cinsiyete Göre Farklılaşma

Cinsiyet değişkenine göre yapılan analizlerde, kız öğrencilerin *şarkı söyleme ve ezgi belleği* boyutlarında erkek öğrencilere kıyasla daha yüksek öz-yeterlik algısına sahip oldukları; erkek öğrencilerin ise *çalgı çalma boyutunda* daha yüksek özgüven sergiledikleri tespit edilmiştir. Ancak *Bilgi ve Uygulama yetisi* alt boyutunda cinsiyete bağlı anlamlı bir fark saptanmamış; istatistiksel analiz sonuçları $p > ,05$ düzeyindedir.

Tablo 4. Cinsiyete göre öz-yeterlik alt boyutları ortalama puanları

Alt Boyutlar	Kız - X̄ (SS)	Erkek - X̄ (SS)	t	p	Yorum
Müzik Dersinde Kendine Güven Duyma	20,69 (3,96)	18,26 (4,72)	6,624	,001	Kız öğrenciler anlamlı biçimde daha yüksek
Çalgı Çalma Becerisi ve Müziksel Yaratıcılık	17,18 (5,22)	15,69 (5,03)	3,437	,001	Erkek öğrenciler daha yüksek özgüven sergilemiştir
Şarkı Söyleme ve Ezgi Belleğine Güven	16,66 (3,95)	15,92 (4,17)	2,148	,032	Kız öğrenciler daha yüksek
Bilgi ve Uygulamadaki Yetersizlik (Ters Madde)	11,95 (3,42)	12,79 (3,86)	-	,006	Erkek öğrenciler daha yüksek (negatif yön)
Bilgi ve Uygulama Yetisi	14,62 (3,35)	14,43 (3,28)	0,673	,501	Anlamlı fark yok
Toplam Öz-Yeterlik Puanı	93,03 (16,25)	85,75 (17,33)	5,129	,001	Kız öğrenciler anlamlı biçimde daha yüksek

Müzikle İlgilenme ve Etkinliklere Katılım

Müzik etkinliklerine (koro, özel ders vb.) düzenli katılım gösteren öğrencilerin öz-yeterlik düzeyleri anlamlı biçimde daha yüksektir. Müzikle ilgilenme süresi arttıkça özellikle *müziksel yaratıcılık ve ezgi belleği* boyutlarında öz-yeterlik algısı güçlenmektedir. Yapılan t-testi analizlerinde tüm alt boyutların öz-yeterlik algılarında anlamlı fark saptanmıştır; istatistiksel sonuçlar $p < ,05$ düzeyindedir.

Tablo 5. Müzik etkinliklerine katılım durumuna göre öz-yeterlik alt boyutları ve toplam puanların t-testi sonuçları

Boyut	Katılan ($\bar{X} \pm SS$)	Katılmayan ($\bar{X} \pm SS$)	t	P	Anlamlılık
Müzik Dersinde Kendine Güven Duyma	21,72 ± 3,12	18,60 ± 4,67	8,009	,001	Var
Çalgı Çalma Becerisi ve Müziksel Yaratıcılık	18,60 ± 5,32	15,55 ± 4,83	6,696	,001	Var
Şarkı Söyleme Becerisi ve Ezgi Belleğine Güven	18,32 ± 3,74	15,42 ± 3,88	8,279	,001	Var
Bilgi ve Uygulamadaki Yetersizlik	11,14 ± 3,38	12,87 ± 3,65	-5,288	,001	Var
Bilgi ve Uygulama Yetisi	15,69 ± 3,06	14,02 ± 3,30	5,668	,001	Var
Toplam Öz-Yeterlik Puanı	99,88 ± 15,36	85,08 ± 15,88	10,291	,001	Var

Ailede Müzikle İlgilenen Birey Varlığı

Ailede müzikle ilgilenen birey bulunan öğrencilerin tüm boyutlardaki öz-yeterlik algıları, bulunmayanlara göre anlamlı biçimde daha yüksektir. Bu durum, öğrencilerin müziksel gelişiminde sosyal modelleme etkisinin güçlü olduğunu göstermektedir. Yapılan t-testi analizlerinde, tüm alt boyutlarda öz-yeterlik algılarında anlamlı farklar saptanmıştır. İstatistiksel sonuçlar $p < ,05$ düzeyindedir.

Tablo 6. Ailede müzikle ilgilenen birey varlığına göre öz-yeterlik alt boyutları ve toplam puanların t-testi sonuçları

Boyut	Evet ($\bar{X} \pm SS$)	Hayır ($\bar{X} \pm SS$)	t	P	Anlamlı Fark
Müzik Dersinde Kendine Güven Duyma	21,22 ± 4,08	19,04 ± 4,49	5,016	,001	Var
Çalgı Çalma Becerisi ve Müziksel Yaratıcılık	18,69 ± 5,86	15,80 ± 4,75	5,810	,001	Var
Şarkı Söyleme Becerisi ve Ezgi Belleğine Güven	17,69 ± 4,30	15,88 ± 3,89	4,559	,001	Var
Bilgi ve Uygulamadaki Yetersizlik	11,40 ± 3,33	12,63 ± 3,70	-3,454	,001	Var
Bilgi ve Uygulama Yetisi	15,48 ± 3,22	14,23 ± 3,29	3,832	,001	Var
Toplam Öz-Yeterlik Puanı	98,34 ± 17,72	86,92 ± 16,02	7,010	,001	Var

Blok flüt/Melodika Dışında Çalgı Çalma Durumu

Blok flüt veya melodika dışında bir çalgı çalan öğrencilerin *çalgı çalma ve müziksel yaratıcılık* boyutlarında öz-yeterlik algıları daha yüksektir. Bu öğrenciler, sahne deneyimi ve bireysel performans açısından daha fazla özgüven sergilemektedir. Yapılan t-testi analizlerinde *Müzik Dersinde Kendine Güven Duyma*, *Çalgı Çalma Becerisi ve Müziksel Yaratıcılık* ve *Bilgi ve Uygulama Yetisi* boyutlarında anlamlı farklar saptanmıştır; İstatistiksel sonuçlar $p < ,05$ düzeyindedir. Ancak *Şarkı Söyleme Becerisi ve Ezgi Belleğine Güven* ile *Bilgi ve Uygulamadaki Yetersizlik* boyutlarında anlamlı fark bulunmamıştır ($p > ,05$).

Tablo 7. Blok flüt / melodika dışında bir çalgı çalma durumuna göre öz-yeterlik alt boyutları ve toplam puanların t-testi sonuçları

Boyut	Çalgı Çalan ($\bar{X} \pm SS$)	Çalmayan ($\bar{X} \pm SS$)	t	p	Anlamlılık
Müzik Dersinde Kendine Güven Duyma	20,64 ± 4,09	19,31 ± 4,55	2,789	,005	Var
Çalgı Çalma Becerisi ve Müziksel Yaratıcılık	18,58 ± 5,70	16,00 ± 4,93	4,726	,001	Var
Şarkı Söyleme Becerisi ve Ezgi Belleğine Güven	16,59 ± 4,35	16,25 ± 4,00	0,776	,438	Yok
Bilgi ve Uygulamadaki Yetersizlik	11,79 ± 3,57	12,47 ± 3,67	-1,712	,087	Yok
Bilgi ve Uygulama Yetisi	15,23 ± 3,55	14,37 ± 3,24	2,445	,015	Var
Toplam Öz-Yeterlik Puanı	94,90 ± 18,89	88,41 ± 16,47	3,557	,001	Var

Öğretmen Türüne Göre Öz-Yeterlik Algısındaki Farklılık

Katılımcıların ilkökulda müzik derslerini sürdürdüğü öğretmen türüne göre *Bilgi ve Uygulama Yetisi* alt boyutunda anlamlı bir farklılık saptanmıştır ($F = 3,652$; $p = ,027$). Bonferroni testi sonucunda, müzik dersini hem sınıf hem müzik öğretmeniyle sürdüren öğrencilerin puanlarının, yalnızca sınıf öğretmeniyle ders gören öğrencilere göre

anlamli düzeyde daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Diğer alt boyutlar ve toplam öz-yeterlik puanı açısından anlamli bir fark bulunmamıştır ($p > ,05$).

Tablo 8. Müzik dersine giren öğretmen türüne göre öz-yeterlik alt boyutları ve toplam puanların ANOVA sonuçları

Boyut	Test Değeri (f)	p Değeri	Anlamli Fark	Bonferroni Sonucu
Müzik Dersinde Kendine Güven Duyma	0,025	,975	Yok	Yok
Çalgı Çalma Becerisi ve Müziksel Yaratıcılık	1,313	,270	Yok	Yok
Şarkı Söyleme Becerisi ve Ezgi Belleğine Güven	1,161	,314	Yok	Yok
Bilgi ve Uygulamadaki Yetersizlik	1,630	,197	Yok	Yok
Bilgi ve Uygulama Yetisi	3,652	,027	Var	3 > 1
Toplam Öz-Yeterlik Puanı	0,452	,637	Yok	Yok

Tartışma

Araştırmaya katılan ilköğretim 7. sınıf öğrencilerinin müzik dersine yönelik öz-yeterlik algılarının genel olarak orta-yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir. DFA ve AFA analizleri sonucunda özellikle çalgı çalma becerisi ve müziksel yaratıcılık , şarkı söyleme becerisi ve ezgi belleğine güven duyma gibi uygulama temelli boyutlarda öğrencilerin kendilerine olan güven düzeylerinin yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Bu bulgular, Bandura'nın (1982, 1997) sosyal bilişsel öğrenme kuramında tanımladığı başarı deneyimi, dolaylı yaşantı, sözel ikna ve fizyolojik-duygusal durum bileşenleriyle örtüşmektedir. Afacan'ın (2010) geliştirdiği Müzik Dersi Öz-Yeterlik Ölçeği ile yürütölen çalışmalarda da öğrencilerin müzik dersine yönelik öz-yeterlik algılarının özellikle uygulama temelli boyutlarda yüksek olduğu görölmekte; bu durum müziksel deneyimlerin öz-yeterlik gelişiminde belirleyici rol oynadığını göstermektedir. Şeker'in (2017, s. 1475) müzik eğitimi bölümü öğretmen adaylarıyla yürüttüğü çalışmada, akademik öz-yeterlik düzeylerinin güdülenme üzerinde anlamli etkisi olduğu saptanmış; öz-yeterlik inancının zamanla ve deneyimle gelişen bir yapı olduğu vurgulanmıştır.

Araştırma bulguları, cinsiyet değışkeninin müzik dersine yönelik öz-yeterlik algısı üzerinde anlamli bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Kız öğrenciler, özellikle şarkı söyleme ve ezgi belleğine güven boyutlarında erkek öğrencilere kıyasla daha yüksek öz-yeterlik puanları elde etmiş; bu durum, vokal performansa yönelik algılarının daha güçlü olduğunu ortaya koymuştur. Sakız'ın (2013) öz-yeterlik ile akademik başarı arasındaki ilişkiyi vurguladığı çalışmasında da benzer biçimde, başarı deneyimi ve olumlu geri bildirimlerin öz-yeterlik algısını pekiştirdiği belirtilmiştir. Bu bağlamda, kız öğrencilerin vokal etkinliklerde daha sık başarı deneyimi yaşamaları ayrıca daha fazla sözel ikna almaları, öz-yeterlik gelişimlerini desteklemiş olabilir.

Erkek öğrenciler ise çalgı çalma becerisi ve müziksel yaratıcılık boyutunda daha yüksek özgüven sergilemiştir. Ak'ın (2018) klasik gitar öğrencileriyle yürüttüğü çalışmada erkek öğrencilerin bireysel çalgı performansında daha yüksek öz-yeterlik algısı sergilediği görölmüştür. Bu durum, Bandura'nın (1982, 1997) sosyal modelleme ve dolaylı yaşantı bileşenleriyle açıklanabilir; erkek öğrenciler çevresel modellerden (örneğin aile bireyleri, akranlar veya müzikle ilgilenen rol modeller) etkilenecek çalgı çalma konusunda daha yüksek öz-yeterlik geliştirmiş olabilir.

Bu farklılıklar, yalnızca bireysel deneyimlerle değıl, aynı zamanda çalgı türü ve sahne deneyimi gibi pedagojik etkenlerle de şekillenmektedir. Erkek öğrencilerin blok flüt/melodika dışı çalgı çalma oranlarının daha yüksek olması, bireysel performans ve sahne deneyimi açısından avantaj sağlamış olabilir. Bu durum, uygulama temelli öğrenmenin cinsiyetle etkileşimli biçimde öz-yeterlik algısını nasıl şekillendirdiğini göstermektedir (Jelen, 2017; Schunk, 1995). Bu bağlamda, Tatlıoğlu'nun (2021) değıerlendirmeleriyle örtüşen biçimde, öz-yeterlik algısının yalnızca bireysel değıl, sosyal çevre ve duygusal süreçlerle de şekillendiği görölmektedir. Dolayısıyla müzik eğitimi uygulamalarında bu tür pedagojik farklılıkların dikkate alınması, cinsiyet duyarlı öğretim stratejilerinin geliştirilmesini gerekli kılmaktadır.

Araştırma bulguları, müzik etkinliklerine düzenli katılım gösteren öğrencilerin öz-yeterlik düzeylerinin anlamli biçimde daha yüksek olduğunu ortaya koymaktadır. Öğrencilerin uygulama temelli boyutlarda, çalgı çalma becerisi ve müziksel yaratıcılık ($\bar{X} = 18,60$) ile ezgi belleğine güven ($\bar{X} = 18,32$) boyutlarında, etkinliklere katılan öğrenciler katılmayanlara oranla daha üstün performans sergilemişlerdir. Bu özellik, Bandura'nın (1997) öz-yeterlik kuramında

tanımladığı başarı deneyimi ve dolaylı yaşantı bileşenleriyle doğrudan ilişkilidir. Burada görevini başarılı bir şekilde yapan ve bu başarıyı gözlemleyen akranlarında öz-yeterlik inançlarını güçlendirmektedir.

Öğrencilerin Bilgi ve Uygulamadaki Yetersizlik boyutunda düşük puan alması ($X = 11,14$), müzik etkinliklerine etkin katılımın yetersizlik algısını azalttığını göstermektedir. Şeker'in (2017) öğretmen adaylarıyla yaptığı çalışma akademik öz-yeterlik düzeylerinin güdülenme üzerinde belirleyici olduğunu ve bu inancın deneyimle geliştiğini ortaya koyarak mevcut durumu desteklemektedir.

Tatlıoğlu'nun (2021) sosyal çevrenin öz-yeterlik gelişimindeki rolünü ele alan çalışması, müzik etkinliklerinin sadece bireysel değil, aynı zamanda sosyal öğrenme bağlamında da öz-yeterlik algısını şekillendirdiğini ortaya koymaktadır. Grup çalışmaları, sahne deneyimleri ve öğretmen geri bildirimleri gibi sosyal etkileşim fırsatları, Bandura'nın sözel ikna ve fizyolojik-duygusal durum bileşenleriyle örtüşmektedir. Bu bağlamda, müzik eğitimi uygulamalarında öğrencilerin aktif katılımını teşvik eden, sahne deneyimi ve grup çalışması gibi sosyal etkileşim fırsatları sunan öğrenme ortamlarının oluşturulması, öz-yeterlik gelişimini destekleyici bir strateji olarak değerlendirilebilir.

Araştırma bulguları, ailede müzikle ilgilenen birey bulunan öğrencilerin tüm öz-yeterlik boyutlarında anlamlı biçimde daha yüksek puanlar aldığını göstermektedir. Bu durum, sosyal öğrenme kuramı çerçevesinde değerlendirildiğinde, öğrencilerin müziksel gelişiminde sosyal modelleme etkisinin belirleyici olduğunu ortaya koymaktadır. Bandura'nın (1997) öz-yeterlik kuramında tanımladığı dolaylı yaşantı bileşeni, bireyin çevresindeki modelleri gözlemleyerek kendi yeterlik algısını şekillendirdiğini savunur. Aile bireylerinin müzikle ilgilenmesi, öğrenciler için hem rol model hem de müziksel etkileşim kaynağı oluşturarak öz-yeterlik inançlarını pekiştirmektedir.

Bu bulgu, Tatlıoğlu'nun (2021) sosyal çevrenin öğrenme sürecindeki etkisine dikkat çeken çalışmasıyla örtüşmektedir; söz konusu çalışmada, aile içi müziksel etkileşimin çocukların müziksel kimlik gelişimi ve öz-yeterlik algısı üzerinde kritik rol oynadığını belirtmiştir. Ayrıca Schunk (1995), öz-yeterlik gelişiminde sosyal destek sistemlerinin ve gözlemsel öğrenmenin etkisini vurgulamaktadır. Bu kuramsal çerçeve doğrultusunda, aile içi müziksel etkileşimin yalnızca teknik becerileri değil, duygusal güveni de artırabileceği söylenebilir.

Bilgi ve Uygulamadaki Yetersizlik boyutunda, ailede müzikle ilgilenen birey bulunan öğrencilerin daha düşük puan alması ($X = 11,40$), bu öğrencilerin müziksel görevlerde kendilerini daha yeterli hissettiklerini göstermektedir. Bu durum, Bandura'nın (1997) öz-yeterlik kuramında tanımladığı dolaylı yaşantı bileşeniyle açıklanabilir; çünkü birey, çevresindeki modelleri gözlemleyerek kendi yeterlik algısını şekillendirir. Aile bireylerinin müzikle ilgilenmesi, öğrencinin müziksel deneyimlere daha erken ve daha yoğun biçimde maruz kalmasını sağlayarak yetersizlik algısını azaltıcı bir rol oynayabilir. Bu bağlamda, müzik eğitimi uygulamalarında aile katılımını teşvik eden ve ev içi müziksel etkileşimi destekleyen stratejilerin geliştirilmesi, öğrencilerin öz-yeterlik gelişimini destekleyici bir pedagojik yaklaşım olarak değerlendirilebilir.

Araştırma bulguları, blok flüt veya melodika dışında bir çalgı çalan öğrencilerin özellikle çalgı çalma becerisi ve müziksel yaratıcılık ($X = 18,58$) ile bilgi ve uygulama yetisi ($X = 15,23$) boyutlarında anlamlı biçimde daha yüksek öz-yeterlik algısına sahip olduklarını göstermektedir. Bu durum, Bandura'nın (1997) öz-yeterlik kuramında tanımladığı başarı deneyimi bileşeniyle doğrudan ilişkilidir. Öğrencilerin bireysel çalgı performanslarında edindikleri olumlu deneyimler, müziksel görevleri başarıyla tamamlamaları ve sahne deneyimleri, öz-yeterlik inançlarını pekiştirmektedir.

Kürücü'nün (2019) müzik öğretmeni adaylarıyla yürüttüğü çalışmada da bireysel çalgı eğitiminin öz-yeterlik algısını anlamlı biçimde artırdığı görülmüştür. Benzer biçimde, Jelen (2017) piyano performansı üzerine yaptığı çalışmada, bireysel çalgı deneyiminin sahne özgüveni ve müziksel yaratıcılık üzerinde doğrudan etkili olduğunu vurgulamıştır. Ak'ın (2018) klasik gitar öğrencileriyle yürüttüğü çalışmada ise, bireysel çalgı çalma süresinin öz-yeterlik düzeyini belirleyen önemli bir değişken olduğu ortaya konmuştur.

Önder'in (2014) mesleki müzik eğitimi alan öğrencilerle yürüttüğü araştırma, nota okuma ve deşifre becerilerinin öz-yeterlik algısıyla doğrudan ilişkili olduğunu göstermektedir. Bu bulgu, bireysel çalgı çalan öğrencilerin müziksel yaratıcılık boyutundaki yüksek puanlarını desteklemektedir. Ayrıca Schunk'un (1995) uygulama temelli öğrenmenin

öz-yeterlik gelişimindeki rolünü vurgulayan çalışmasında, bu öğrencilerin sahne deneyimi ve bireysel performans açısından daha fazla özgüven sergilemeleri kuramsal olarak açıklanmaktadır.

Bununla birlikte, şarkı söyleme ve ezgi belleğine güven ile bilgi ve uygulamadaki yetersizlik boyutlarında blok flüt/melodika dışında çalgı çalan öğrenciler ile çalmayanlar arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Bu durum, vokal becerilerin ve bilişsel yetersizlik algısının yalnızca çalgı çalma deneyimiyle değil, daha geniş sosyal ve pedagojik etkenlerle şekillendiğini düşündürmektedir. Bu bağlamda, müzik eğitimi uygulamalarında yalnızca çalgı çeşitliliği değil, sahne deneyimi, öğretmen geri bildirim ve grup çalışmaları gibi sosyal öğrenme unsurlarının da öz-yeterlik gelişimini destekleyici biçimde yapılandırılması önerilmektedir.

Araştırma bulguları, öğrencilerin ilkokulda müzik dersini hangi öğretmen türüyle sürdürdüklerine bağlı olarak Bilgi ve Uygulama Yetisi alt boyutunda anlamlı bir farklılık gösterdiğini ortaya koymuştur. Bonferroni testi sonucuna göre, müzik dersini hem sınıf hem müzik öğretmeniyle sürdüren öğrencilerin puanları, yalnızca sınıf öğretmeniyle ders gören öğrencilere kıyasla daha yüksek bulunmuştur.

Bu bulgu, öğretmen niteliği ve uzmanlık düzeyinin öğrencilerin müziksel öz-yeterlik algısı üzerinde etkili olabileceğini göstermektedir. Yürüdü (2014), müzik öğretmeni adaylarının eğitime-öğretme öz-yeterlik düzeylerinin, öğrencilerin müziksel eğitimi ve gelişimi üzerinde belirleyici bir etkiye sahip olduğunu vurgulamaktadır. Bu bağlamda, farklı öğretmen profillerinin sunduğu pedagojik çeşitlilik, uygulama temelli öğrenmeyi destekleyerek öğrencinin bilgi ve uygulama yetisine yönelik öz-yeterlik algısını güçlendirebilir.

Kuramsal düzlemde, Bandura'nın (1977) öz-yeterlik kuramı, bireyin belirli bir görevi başarıyla yerine getirme inancının; doğrudan deneyim, model alma ve sosyal pekiştirme yoluyla şekillendiğini belirtmektedir. Özellikle Bandura (1997), öğretmenler tarafından sunulan başarı deneyimleri ve sözel ikna süreçlerinin öğrencinin bilişsel yeterlik algısını pekiştirdiğini ifade etmektedir. Bu bağlamda, müzik öğretmenin teknik yönlendirmeleri ile sınıf öğretmenin pedagojik desteği birleştiğinde, öğrenciler hem uygulama temelli görevlerde daha başarılı deneyimler yaşayabilmekte hem de daha fazla yapıcı geri bildirim alabilmektedir.

Öte yandan, Bayrakçı (2007), sosyal öğrenme kuramı çerçevesinde, öğrenmenin yalnızca bireysel deneyimle değil; sosyal etkileşim ve gözlem yoluyla da gerçekleştiğini savunmaktadır. Bu kuram doğrultusunda, farklı öğretmen türleriyle etkileşimde bulunan öğrencilerin, çeşitli öğretim stillerini gözleme yoluyla müziksel uygulama becerilerini daha etkin biçimde geliştirmeleri mümkündür.

Diğer alt boyutlarda ve toplam öz-yeterlik puanında anlamlı fark bulunmaması ise, öğretmen türünün yalnızca bilgi ve uygulama yetisi gibi bilişsel yönelimli boyutlarda etkili olduğunu; duyuşsal ve performans boyutunda ise öğrencinin bireysel deneyimlerinin ve çevresel faktörlerin daha belirleyici olabileceğini göstermektedir.

Elde edilen sonuçlar, müzik eğitimi politikalarında öğretmen çeşitliliğinin ve uzmanlık düzeyinin dikkate alınması gerektiğine; ayrıca uygulama temelli öğrenme ortamlarının niteliğinin artırılmasının öz-yeterlik gelişimini destekleyebileceğini göstermektedir.

Araştırma bulguları, Bandura'nın (1997) öz-yeterlik kuramında tanımladığı dört temel bilgi kaynağıyla doğrudan örtüşmektedir. Öğrencilerin müziksel görevleri başarıyla tamamlamaları, özellikle çalgı çalma ve müziksel yaratıcılık boyutlarında yüksek puanlar elde etmeleri, başarı deneyimi bileşeninin etkisini göstermektedir. Bu durum, bireyin geçmişteki başarılı performanslarının öz-yeterlik inancını pekiştirdiğini savunan Bandura'nın kuramsal çerçevesiyle uyumludur.

Dolaylı yaşantı bileşeni, öğrencilerin akran gözlemleri ve ailede müzikle ilgilenen bireylerin varlığıyla desteklenmiştir. Özellikle ailede müziksel model bulunan öğrencilerin tüm boyutlarda daha yüksek öz-yeterlik puanları alması, sosyal modelleme etkisinin güçlü olduğunu ortaya koymaktadır (Senemoğlu, 2018; Tatlıoğlu, 2021). Bu bulgu, sosyal öğrenme kuramının gözlemsel öğrenme ve dolaylı pekiştirme ilkeleriyle açıklanabilir.

Sözel ikna bileşeni ise öğretmenlerin yapıcı geri bildirimleriyle ilişkilendirilmiştir. Müzik etkinliklerine düzenli katılım gösteren öğrencilerin, öğretmenlerinden aldıkları olumlu dönütler aracılığıyla kendilerine olan güvenlerinin arttığı gözlemlenmiştir. Schunk'un (1995) öz-yeterlik gelişiminde sözel destek ve öğretmen geri bildirimlerinin rolünü ele alan çalışması bu durumu desteklemektedir.

Son olarak, fizyolojik-duygusal durum bileşeni, sahne öncesi yaşanan kaygı ve stresin öz-yeterlik algısını doğrudan etkilediğini göstermektedir. Özellikle bireysel performans ve sahne deneyimi olan öğrencilerin bu kaygıyı daha iyi yönetebildiği ve daha yüksek öz-yeterlik sergilediği görülmüştür. Afacan'ın (2010) geliştirdiği ölçekle yapılan uygulamalarda da sahne deneyiminin öz-yeterlik üzerinde belirleyici bir değişken olduğu ortaya konmuştur.

Bu bulgular, müzik eğitimi bağlamında öz-yeterlik gelişiminin yalnızca bireysel becerilere değil, aynı zamanda sosyal çevre, pedagojik etkileşim ve duygusal süreçlere de bağlı olduğunu ortaya koymaktadır. Bu nedenle, müzik eğitimi uygulamalarında başarı deneyimlerini artıran, sosyal modellemeyi destekleyen, öğretmen geri bildirimlerini yapılandıran ve sahne kaygısını azaltıcı stratejiler geliştirilmesi, öz-yeterlik gelişimini destekleyici bütüncül bir yaklaşım olarak önerilmektedir.

Sonuç

Bu araştırmada, ilköğretim 7. sınıf öğrencilerinin müzik dersine yönelik öz-yeterlik algıları çeşitli değişkenler doğrultusunda incelenmiştir. Genel olarak öğrencilerin öz-yeterlik düzeylerinin orta-yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir. Özellikle uygulama temelli boyutlarda (çalgı çalma, müziksel yaratıcılık, ezgi belleğine güven) kendilerine olan güvenlerinin daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Bu bulgular, Bandura'nın (1997) öz-yeterlik kuramında tanımladığı dört temel bilgi kaynağı olan başarı deneyimi, dolaylı yaşantı, sözel ikna ve fizyolojik-duygusal durum bileşenleriyle örtüşmektedir.

Araştırma sonuçları, müzik etkinliklerine düzenli ve aktif katılımın öz-yeterlik algısını olumlu yönde etkilediğini; bireysel çalgı çalma deneyimi olan öğrencilerin uygulama temelli boyutlarda daha yüksek puanlar elde ettiğini göstermektedir. Ailede müzikle ilgilenen birey varlığı, öğrencilerin öz-yeterlik düzeylerini anlamlı biçimde artırmaktadır. Bu durum, Bandura'nın (1997) sosyal modelleme kuramı çerçevesinde değerlendirildiğinde, öğrencilerin müzikle aktif olarak ilgilenen bireyleri gözlemleyerek dolaylı deneyimler edinmeleri yoluyla müziksel yeterlik algılarını güçlendirdiklerini göstermektedir.

Cinsiyet değişkeni açısından, kız öğrencilerin vokal performansa yönelik boyutlarda; erkek öğrencilerin ise çalgı çalma ve müziksel yaratıcılık boyutlarında daha yüksek öz-yeterlik sergilediği görülmüştür. Bu farklılıklar, sosyal çevre, pedagojik etkileşim ve bireysel deneyimlerin öz-yeterlik gelişiminde belirleyici rol oynadığını göstermektedir. Nitekim Schunk ve Pajares (2002), öz-yeterlik algısının yalnızca bireysel yeterliklerle değil; sosyal etkileşim, öğretmen yönlendirmesi ve öğrenme ortamındaki deneyimlerle oluştuğunu belirtmektedir.

Blok flüt/melodika dışındaki çalgıları çalan öğrencilerin daha yüksek öz-yeterlik algısına sahip olmaları, uygulama temelli öğrenme ortamlarının etkisini ortaya koymaktadır. Bu durum, müzik eğitiminin yalnızca bilgi aktarımına dayalı bir olmadığını, aynı zamanda deneyimsel öğrenme ve sosyal etkileşim yoluyla gelişen bir süreç olduğunu göstermektedir (Senemoğlu, 2018).

İlkokul 4. ve 5. sınıf düzeyinde müzik dersini farklı öğretmen türleriyle sürdüren öğrencilerin öz-yeterlik algılarında belirli boyutlarda anlamlı farklılıklar olduğunu ortaya koymuştur. Özellikle Bilgi ve Uygulama Yetisi alt boyutunda gözlenen fark, öğretmen niteliği ve uzmanlık düzeyinin bilişsel temelli öz-yeterlik gelişiminde etkili olduğunu göstermektedir. Hem sınıf hem müzik öğretmenleriyle ders gören öğrencilerin daha yüksek puanlar alması, disiplinler arası öğretim yaklaşımının müziksel öğrenmeyi destekleyici rolünü vurgulamaktadır. Bu bulgular, öğrencilerin öz-yeterlik algılarının yalnızca bireysel yaşantılarla değil; öğretmenlerin rehberlik biçimleri ve alan uzmanlıklarıyla da öğrencilerin öz-yeterlik algılarını biçimlendirdiğini göstermektedir.

Öneriler

Araştırma bulguları doğrultusunda, müzik eğitimi uygulamalarında aşağıdaki öneriler sunulabilir:

- Öğrencilerin başarı deneyimlerini artırmak için grup ya da bireysel etkinliklerin organizasyonu ve yoğunluğu artırılabilir.
- Aile bireylerinin de içerisinde yer aldığı müzik etkinliği ortamları oluşturularak, sosyal modelleme fırsatları desteklenebilir.

- Öğretmenlerin yapıcı geribildirim vermesi, sahne deneyimi, sözel ikna ve duygusal destek gibi unsurlar yapılandırılabilir.
- Cinsiyet duyarlı öğretim stratejileri geliştirilerek, her öğrencinin güçlü yönlerine uygun müziksel deneyim alanları sunulabilir.
- Müzik öğretmeni adayları, öğrenci öz-yeterliğini destekleyecek pedagojik bilgi, uygulama becerisi ve sosyal etkileşim stratejileriyle donatılabilir.
- Öz-yeterliğin artırılması için okullarda müzik eğitimine ayrılan süre artırılmalı; ayrıca anne ve babalara yönelik bilgilendirme çalışmaları yürütülebilir.
- Mesleki müzik eğitimi alan bireylerin öz-yeterlik algılarının, ana dal çalgı türlerine göre farklılık gösterip göstermediği gelecekteki araştırmalarda incelenebilir.

Araştırmanın Sınırlılığı

Araştırma yalnızca Sivas ili merkez ilçesindeki 15 okulda yürütüldüğü için bulguların genellenebilirliği sınırlıdır. Kullanılan ölçek öz-bildirim temelli olduğundan sosyal beğeni etkisi olasılığı vardır. Kültürel bağlam, dönemsel faktörler ve öğretmen yaklaşımlarına dair nitel veri eksikliği de sonuçların nesnellliğini sınırlayan unsurlar olarak değerlendirilmektedir.

Bilgilendirme

Bu araştırma, Sivas İl Millî Eğitim Müdürlüğü'nün izinleri doğrultusunda yürütülmüştür. Araştırmada herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır. Çalışmanın tüm süreçleri yazar tarafından gerçekleştirilmiştir. Etik kurul onayı Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Bilimleri Etik Kurulu tarafından alınmıştır (Karar No: 24-08-12, Tarih: 21.08.2024); veli onamı yazılı olarak temin edilmiştir. Araştırmaya katkı sağlayan kişi ve kurumlara teşekkürlerimi sunarım.

Yazar Özgeçmişi

Uğur Dalkılıç, 1978 yılında Sivas'ta doğdu. 2007 yılında Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Müzik Teknolojisi Bölümü'nden mezun oldu. 2011 yılında Van'ın Saray ilçesine bağlı Örenburç Köyü'nde müzik öğretmeni olarak göreve başladı. Daha sonra Kahramanmaraş'ın Elbistan ilçesinde görev yaptı; buradan Sivas'ın Hafik ilçesine atandı ve en son Sivas merkezde müzik öğretmeni olarak görevine devam etmektedir. Sivas İl Millî Eğitim Müdürlüğü tarafından oluşturulan "Maarif Orkestrası"nda viyolonsel çalmaktadır. Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, Müzik Eğitimi Bilim Dalı'nda "Ortaokul 7. Sınıf Öğrencilerinin Müzik Dersi Öz-Yeterlik Düzeylerinin İncelenmesi (Sivas Merkez Örneği)" başlıklı tez çalışmasıyla yüksek lisans eğitimine devam etmektedir.

ORCID: 0000-0000-0795-1341

Academia.edu: <https://independent.academia.edu/U%C4%9FurNurayDalk%C4%B1%C4%B1%C3%A7>

ResearchGate: https://www.researchgate.net/profile/Ugur-Dalkilic?ev=hdr_xprf

Doç. Dr. **Türker Erol** 1999 yılında Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Bölümü'nden mezun oldu. Mezuniyetinin ardından Düzce'nin Çilimli ve Amasya'nın Göynücek ilçelerinde müzik öğretmeni olarak görev yaptı. 2001 yılında Cumhuriyet Üniversitesi'nde öğretim görevlisi olarak çalışmaya başladı. 2005 yılında Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde "Yaylı Çalgılar Öğrenci Orkestralarının Eğitim Yöntemlerinin İncelenmesi" başlıklı teziyle yüksek lisansını tamamladı. 2015 yılında Erciyes Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü'nde "Cumhuriyet Dönemi Türk Tiyatrosunda Müzikli Oyunlar, Tiyatro Müziği Besteciliği ve Bu Alanın Günümüzdeki Durumu Üzerine Değerlendirmeler" başlıklı teziyle doktora eğitimini bitirdi. 2022 yılında doçent unvanını aldı. Halen Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dalı'nda öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır. Araştırma alanları arasında müzik eğitimi, müzikoloji, etnomüzikoloji, tiyatro müziği ve çalgı eğitimi yer almaktadır.

ORCID: 0000-0001-9746-8934

Kaynaklar

- Afacan, Ş. 2010. *İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin müzik dersine yönelik öz-yeterlik algı ve tutumlarının değerlendirilmesi*. Yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi, Ankara, Türkiye.
- Ak, Ö. 2018. *Müzik öğretmenliği klasik gitar öğrencilerinin bireysel çalgı gitar performansı öz-yeterlik inançlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. Yüksek lisans tezi. Marmara Üniversitesi, İstanbul, Türkiye.
- Bandura, A. 1977. Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological Review* 84 2, 191–215.
- Bandura, A. 1982. Self-efficacy mechanism in human agency. *American Psychologist* 37 2, 122–147.
- Bandura, A. 1997. Exercise of personal and collective efficacy in changing societies. In A. Bandura, *Self-efficacy in changing societies*, 1–45. Cambridge University Press.
- Bayrakçı, M. 2007. Sosyal öğrenme kuramı ve eğitimde uygulanması. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 14, 198–210.
- Chan, Y. H. 2003. Biostatistics 101: Data presentation. *Singapore Medical Journal* 44 6, 280–285.
- Jelen, B. 2017. Müzik öğretmeni adaylarının müzik performans kaygısı ve piyano performans öz-yeterlik düzeylerinin incelenmesi. *İdil Sanat ve Dil Dergisi* 6 39, 3389–3414.
- Karahasanoğlu, S. ve Yavuz, E. 2015. *Müzikte araştırma yöntemleri*. İstanbul Teknik Üniversitesi Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı Yayınları.
- Kurbanoglu, S. S. 2004. Öz-yeterlik inancı ve bilgi profesyonelleri için önemi. *Bilgi Dünyası* 5 2, 137–152.
- Kürücü, N. 2019. *Müzik öğretmeni adaylarının müzik öğretimi öz-yeterlilik algularının incelenmesi*. Yüksek lisans tezi. Marmara Üniversitesi, İstanbul, Türkiye.
- Önder, Y. 2014. *Mesleki müzik eğitimi alan üniversite öğrencilerinin deşifre becerilerine ilişkin öz-yeterlik alguları ve tutumları*. Yüksek lisans tezi. Marmara Üniversitesi, İstanbul, Türkiye.
- Sakız, G. 2013. Başarıda anahtar kelime: Öz-yeterlik. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 26 1, 185–209.
- Schunk, D. H. 1995. Self-efficacy, motivation, and performance. *Journal of Applied Sport Psychology* 7 2, 112–137.
- Schunk, D. H. ve Pajares, F. 2002. The development of academic self-efficacy. In A. Wigfield ve J. S. Eccles, *Development of achievement motivation*, 15–31. Academic Press.
- Shao, A. T. 2002. *Marketing research: An aid to decision making*. South-Western Thomson Learning.
- Senemoğlu, N. 2018. *Gelişim öğrenme ve öğretim: Kuramdan uygulamaya*. Anı Yayıncılık.
- Şeker, S. S. 2017. Müzik eğitimi bölümü öğretmen adaylarının akademik güdülenme ve akademik öz-yeterlik düzeylerinin incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 17 3, 1465–1484.
- Tatloğlu, S. S. 2021. Öğrenmeye sosyal-bilişsel bir bakış: Albert Bandura. *Sosyoloji Notları* 5 1, 15–30.
- Uçan, A. 2005. *İnsan ve müzik insan ve sanat eğitimi: Temel kavramlar, ilkeler, yaklaşımlar ve Türkiye'deki durum*. Evrensel Müzikevi.
- Uçan, A. 2018. *Müzik eğitimi*. Arkadaş Yayınevi.
- Uslu, M. 2013. Müzik eğitimi aracılığıyla aynı yaş gruplarının sosyo-kültürel değişimlerinin ve gelişimlerinin sağlanması. *İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi* 3 8, 197–202.
- Yürüdü, F. E. 2014. *Müzik öğretmeni adaylarının üst bilişsel farkındalıkları ile öz-yeterlik düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi. Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Tokat, Türkiye.

An evaluation of middle school 7th grade students' self-efficacy perceptions in music lessons in Türkiye

Abstract

Music education is a fundamental learning domain that supports students' cognitive, affective, and social development, playing a critical role in the formation of self-efficacy perceptions. The main purpose of this study is to determine the self-efficacy levels of 7th grade middle school students towards music lessons and to examine these levels in terms of various demographic and environmental variables. The research was conducted using the relational survey model, and the data collection process took place during the 2024–2025 academic year. The study population consists of a total of 560 students enrolled in 15 public middle schools. Data were collected through the Music Lesson Self-Efficacy Scale developed by Afacan (2010), and independent samples t-test, one-way analysis of variance (ANOVA), and Pearson correlation techniques were employed in the analyses. Findings indicate that students' self-efficacy perceptions regarding music lessons are generally at a moderate-to-high level. In particular, students demonstrated high confidence in practice-based dimensions such as playing instruments, singing, musical creativity, and melodic memory. Variables such as gender, the presence of family members interested in music, participation in musical activities, type of teacher, type of instrument, and family support significantly influenced self-efficacy perceptions, whereas indirect environmental variables such as parental occupation, income level, and preschool education had limited effects. The findings were evaluated within the framework of Bandura's self-efficacy theory, revealing that mastery experiences, social modeling, verbal persuasion, and emotional states shape students' musical self-efficacy perceptions. In this context, it is recommended to encourage practice-based learning processes and to strengthen support from family and school environments to foster students' musical development. In conclusion, the study highlights that both pedagogical and social factors should be considered together for the development of self-efficacy in music education.

Keywords: Music education, music selfefficacy, secondary school student, Turkish music education